

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam
Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In
Qvibvs Singvlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo
Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Qu. V. Vtrum contemplatio mysticæ Theologiæ, vel aliqua contemplatio
viæ fiat sine conversione ad phantasmata?

urn:nbn:de:hbz:466:1-38621

non vero respectu unius gradus ad alium intra eam. E. sicut ista contemplatio infusa est suprema omnium istam acquisitionem, quam infusam; ita contemplatio mysticæ Theologiæ acquisitionem omnium acquisitionum est suprema.

QVÆSTIO IV.

Quomodo mysteria Theologiæ, seu fidei, ut contemplantur in mysticæ Theologiæ, dicantur simplicia, absoluta, & immutabilia?

Modus quo mysteria fidei cognoscimus, traditur.

Mysteria fidei, ut mysterium Trinitatis, & ea, quæ ad Divinitatem pertinent, quando contemplantur per affirmationem, quodammodo vestiuntur vel symbolis & metaphoricis integumentis, ut cum DEUM concipimus ut solem, ut lucem, ut nebulam, &c. vel perfectionibus cognitis ex creatis, quæ licet in DEO sint verè & propriè, non tamen, ut eas concipimus ad modum creaturarum. Unde mysteria sic cognita non concipiuntur ut simplicia, sed ut composita ex eo quod latet sub illis imaginibus creatis, & ex eo quod qualiter perfectio creaturae semper habet aliquam compositionem, vel ex materia & forma vel ex subiecto & accidente, vel ex potentia & actu, vel denique ex essentia, & existentia, quam quidè compositionem involvit conceptus, quem formamus de divinitate per similitudinem ad creaturam. Item non concipiuntur ut absoluta, sed vel per respectum ad creaturas, vel ut implicata illis. Nec etiam ut immutabilia, tum quia conceptus illius potest variari de uno in alium, si cognoscatur DEUS jam ut lux, jam ut nebula, vel jam ut sapiens, jam ut iustus, jam ut misericors: tum quia concipitur ad modum rerum mutabilium, quales sunt omnes res creatæ. Licet si ut cognoscamus confundere DEUM aliter se habere, & esse infinite supercedentem, & nec compositum, nec respectivum, nec mutabilem.

Sit ergo conclusio, quatenus concipimus DEUM per remotionem, & contemplantur eum in caligine, concipitur ut quid simplex, sine prædictis compositionibus, ut quid absolutum, & veluti nudum à conceptibus creaturarum, & ut quid immutabile, si quidem sine conceptu mutabilium, sed conceptu omnino simplici & invariabili. Unde D. Maximus in explicatione huius loci ait, simplicia, & absoluta sunt, quæ nude, sicuti sunt, sine symbolis integumentis, & sine parabolis intelliguntur & videntur. Itaque absoluta dicit ea, quæ non per notionum explicationem, sed notionum cessationem, & absolute percipiuntur, &c.

Obiectio.

Obiicit primò ex D. Dionysio de celest. hierarch. cap. 1. fieri non potest ut aliter radius divinus nobis illucescat, nisi factorum varietate operationum obvelatus, &c. Unde D. Thomas 1. p. q. 1. art. 9. insecr. convenientius esse sacræ Scripturæ tradere divina sub similitudine corporalium, quia est naturale homini, ut per sensibilia ad intelligibilia veniat.

Solutio.

Respondet Dionysius Carthusian. in question. myst. D. Dionysium hic esse intelligendum, quantum ad primam informationem intellectus, juxta quod Philosophus ait, intelligentem oportet phantasmata speculari. Sed hæc locum non habent in mysticæ Theologiæ, ut clarè, & expressè docet idemmet S. Dionysius verbis infra referendis in

hoc capite, verbo ter verò, & charè Timothee, &c. D. Thomas verò loquitur de metaphoricis Scripturæ, & rationem reddit, quia omnis nostra cognitio à sensu initium habet, quod minimè impugnat conclusionem nostram. Imò quæst. 22. art. 2. ad 2. ait, de superioribus rebus in scientiis maxime tractatur per viam remotionis, ne per negationem imperfectionum inferiorum. Dicendum ergo est, sacræ velamina, seu similitudines sensibilibus, quibus divina obvelantur, intervire ad contemplationem per affirmationem, non verò ad illam, quæ est per negationem, qualis est mysticæ Theologiæ.

Obiicit secundò, omnis cognitio, quæ est per conversionem ad phantasmata, est per similitudines sensibilibus; sed nulla contemplatio huius vitæ datur sine conversione ad phantasmata: ergo nulla datur, quæ non sit sub similitudine sensibilibus. Solutio hujus argumenti pendet ex sequenti questione celebri admodum inter mysticos.

QVÆSTIO V.

Utrum contemplatio mysticæ Theologiæ, vel aliqua contemplatio viæ fiat sine conversione ad phantasmata?

Negativam partem tenent plures tam Scholastici, quam mystici, eamque sequuntur ex nostris V. P. Joannes à JESU MARIA cap. 6. mysticæ Theologiæ. Imò R. P. Philippus à SS. Trinitate, dum hanc materiam philosophicè tractat, eam sequitur in summa Philosophiæ quæst. 44. art. 6. Dum verò mysticè, affirmativam sequitur loco infra citando. Et videtur esse D. Thom. 2. 2. quæst. 180. art. 5. ad 2. Ubi hoc intelligit non solum de cognitione naturali, sed etiam de illis, quæ per revelationem cognoscimus. Vid. nost. Dominicum Tom. 7. Biblioth. Theolog. lib. 7. sect. 5. cap. 7. & Anton. à Spiritu S. Tract. 3. directorii mystici disp. 3. sect. 3. & seq.

Alii autem non solum asserunt, hoc posse fieri, & de facto contingere in contemplatione supernaturali, & divina, sed etiam in contemplatione naturalium rerum abstractarum, pro qua sententia nost. Thomas à JESU de contemplat. lib. 5. cap. 1. citat Philosophum lib. 2. de anima cap. 14. & lib. 3. tex. 30. Thianensem ad tex. 39. Tolero quæst. 2. Valerium 1. Tom. disp. 6. quæst. 1. punct. 3. & alios, licet ipse quoad contemplationem naturalem non videatur illis assentiri.

Dicendum tamen est, licet ordinariè loquendo, & secundum communem naturæ ordinem, etiam in contemplatione supernaturali, quæ fit modo nostro humano, non deur cognitio intellectus sine operatione phantasiæ, & dependentia ab imaginatione, posse tamen dari, & de facto dari in viris perfectissimis contemplationem adeo elevatam supra nostrum modum humanum, quæ nullo modo dependeat à phantasmatibus, & fiat sine conversione ad illa, vel totaliter, vel aliquando ita imperceptibiliter, ut vix cognosci possit talis conversio, quæ à mysticis dicitur contemplatio pura, & ponitur pro primo gradu Theologiæ mysticæ; & in secundo & tertio gradu perfectius hæc puritas invenitur. Prima pars hujus conclusionis de contemplatione naturali, & etiam supernaturali ordinaria probatur rationibus primæ sententiæ, quæ in objectionibus afferuntur.

R. 4

Se.

Secunda pars conclusionis de contemplatione: ubi à extraordinariis & elevatissimis, qualis est mystica Theologia, saltem in secundo & tertio gradu, est plurimum Doctorum tam scholasticorum quam mysticorum, quos sequitur Thomas à JESU supra citatus de contemplat. lib. 5. cap. 1. 2. & 3. Anton. à Spiritu S. loco supracit. sect. 9. Philippus à SS. Trinitate in summa mystic. Theolog. part. 2. tract. 3. discurs. 2. art. 2. Et pro illa citatur D. Augustinus, tract. 102. in Iohann. & lib. 12. sup. Genes. ad lit. ubi cap. 3. §. 6. 12. 24. & 26. Hoc expressè docet D. Bonaventura. itiner. 5. eternitatis dist. 4. art. 2. & 3. S. Bern. serm. 35. & 52. in Cant. Hugo de S. Vict. lib. 2. de anim. cap. 20. Dionysius Carthus. pluribus in locis, & specialiter eam probat etiam ex mente D. Thom. in Commentar. mystic. Theol. art. 2. & alii plures, quos laudat, & sequitur noster. Notandum à JESU MARIA in sua Elucid. Theologica phisium mysticarum. B. P. Joan. à Cruce p. 2. cap. 3. §. 3. Pro eaque sententia supponit eundem B. P. Joannem à Cruce §. 1. & sequenti.

Probatum primò autoritate D. Thom. in Epist. Pauli 2. ad Cor. 12. lect. 1. ubi dicit, visionem intellectualem fieri sine similitudinibus corporalibus: & quidem si aliquis videret intelligibilia non per sensibilia, nec per phantasmata, sic esset raptus ad tertium cælum, id est, cælum spirituale animæ, de quo loquitur Augustinus, quem sequitur, Item de verit. q. 13. art. 2. dicit, species intelligibiles à DEO infundi sine ullo phantasmatum consorcio, quomodo per species infusas fit aliquando revelatio prophetica juxta eundem S. Doctorem 2. 2. quest. 173. Item in 3. dist. 34. quest. 1. art. 4. docet quod in statu vite præsentis debent removeri omnia phantasmata ad perfectam DEI contemplationem assequendam, juxta Dionysium cap. 1. de mystic. Theolog.

Probatum secundò, quia qui angelicè vivunt in terra, consentaneum est, ut etiam angelicè contemplantur divina. Confirmatur primò ex Dionysio Carthus. Si anima in hac vita non potest aliquid intelligere sine conversione ad phantasmata, non poterit naturali ratione probari immortalitas animæ: nam juxta Philosophum in libro de anima, si anima rationalis in hac vita non habet aliquam operationem liberam, ac separatam à corpore, non potest extra corpus subsistere. Confirmatur secundò. Nam licet in raptu sensuum exteriorum ad visionem imaginariam non tollatur imaginatio, in raptu, seu in alienatione sensuum exteriorum, & interiorum ad visionem intellectualem, cessat omnis operatio sensibilis; quod D. Thom. quest. 13. de verit. art. 2. ad 9. dicitur, & explicat, adducens exemplum in eccliali Adam, ut dicitur Genes. 2. in glossa. Et ideo admittit visionem divinæ essentiae in via per modum transeuntis in raptu, quia tunc quodammodo moritur & abstrahitur à sensibus, & ab operationibus phantasticis, de quo loquitur 1. part. quest. 12. art. 11. ad 2. & 2. 2. quest. 175. art. 3. Ergo saltem in raptu ut solent fieri istæ contemplationes mysticæ Theologice, non potest negari contemplatio pura, sine intervenitu phantasie.

Probatum tertio à nostro Thoma à JESU loco supra citato, dicente hoc posse contingere non solum in raptu, sed manente libera imaginatione, quia sæpe experiuntur viri sancti, dum mens eorum cœlestia contemplatur, imaginationem non solum in diversa divagari, sed etiam in objecta valde opposita illis, quæ intellectus contempla-

tur, ut fatetur D. Gregor. lib. 10. moral. cap. 8. in quibus (ut ipse ait) cælum simul atque infernum conjunguntur. Quod etiam experita est S. M. N. TERESIA, uti pluribus in locis, de imaginatione & memoria sensibili conqueritur: ergo tunc non concurrit imaginatio ad contemplationem, immo potius perturbat. Potest ergo etiam sine ista imaginationis evagatione fieri prædicta contemplatio pura, extra raptum sine totali, vel saltem imperceptibili conversione ad phantasmata, quod à mysticis appellatur silentium potentiarum, dum sine strepitu imaginationis, & sentum mentis in DEO defigitur, quod quidem brevissimè solet evenire, & ut dicit Hugo de S. Vict. lib. 2. de anima cap. 20. tunc fit silentium in cœlo quam dimidia hora.

Unde ad locum D. Thom. in principio addit Respondendum, & ad alia continuata, ubi negat posse dari arg. hanc puram cognitionem, respondens, vel totum mentis qui de cognitione naturali, de qua solum loquitur Philosophus, vel de super naturali ordinata, quæ fit nostro modo humano, non tamen de extra ordinata, & elevata supra nostrum modum humanum, & ut ipse ait 1. p. q. 12. art. 1. ad 2. Sicut Deus miraculose aliquid supernaturaliter in rebus corporeis operatur, ita etiam & supernaturaliter, & præter communem ordinem mentis aliquorum in hac carne viventium, sed non sensibus carnis utentium, usque ad visionem suæ essentiae elevavit.

Si iterum objeças locum D. Dionysii questione præcedenti propositum in prima objectione, id, tatis bene ei responsum est. Quæ autem solent afferri in probationem dependentiam intellectus ab operatione phantasie ex auctoritate Philosophi, & experientia in phantasticis, & amensibus, in quibus tanta phantasia impeditur usus in electissimis in quocunque intelligente deprehenditur formam idealem corpoream, sive illud, quod intelligitur, ut corporeum, sive spirituale: & ratione decepta ex aliquat dependencia animæ rationalis à corpore pro hoc statu, &c. Omnia debent intelligi de cognitione naturali, & ad summum de supernaturali ordinata secundum nostrum modum humanum, ex quo nihil inferatur contra nos.

Objicies secundò, ideo in Beatis etiam post resurrectionem non datur conversio ad phantasmata, quia in illis anima perfecte dominatur corpori, ut docet D. Thom. 3. part. qu. 11. art. 2. Unde etiam Christus Dominus poterat intelligere, vel convertendo se ad phantasmata, vel sine tali conversione, quia dum erat in mundo, erat simul comprehensor & viator, ut ibidem docet S. Doctor. Sicut è conversio in damnatis etiam post resurrectionem, intellectus pendebat à conversione ad phantasmata, cum eorum animæ maximè subiacerent corpori. Imo etiam Adam in statu innocentie, cum haberet species infusas rerum, & cum anima dominaretur corpori (saltem ut nubi fieret in corpore, quod animæ adveherebatur,) non poterat intelligere sine conversione ad phantasmata, quia non ita perfecte dominabatur corpori, sicut Beati, in quibus corpus per dōres gloriæ redditur spirituale: ergo à fortiori in nobis pro hoc statu, in quo anima neutro modo dominatur corpori, non potest dari intellectus sine tali conversione. Respondetur, quidquid sit de Adamo (probabile enim est, potuisse cognoscere in illo statu sine conversione ad phantasmata per species infusas, quas habuit in sua productione) non est contra nos.

Lo-

Loquimur enim de contemplatione supernaturali elevatissima, in qua DEUS non additingeretur modo connaturali nostro operandi, sed potest elevare intellectum, & ita informare per species clarissimas, ut nullo modo indigeat phantasmatis; imo convenientius removeretur pro tunc talis conversio, ne impediat puritatem & perfectionem contemplationis objecti representati.

Obijciat tunc ex Aristotele 3. de anima, phantasmata comparantur ad animam intellectivam humanam, sicut colores ad visum. Sed potentia visiva non potest exire in actum, nisi convertendo se ad colores; ergo nec anima intelligere, nisi convertendo se ad phantasmata. Respondet D. Thom. ad hoc argumentum (quod etiam militat contra illud, quod docet de anima Christi, quod per scientiam indram poterat cognoscere sine tali conversione 3. part. quest. 11. art. 2. ad 1.) exemplum Aristotelem non tenere in omnibus, licet enim conveniant in hoc, quod aspiciat utraque potentia, scilicet visiva colores, intellectiva species intelligibiles, quas accipit a phantasmatis, & pro hac vita etiam in phantasmatis, finis tamen intellectus non est cognoscere phantasmata, sed species; unde licet visus nihil cognoscat absque colore, intellectus tamen secundum aliquem statum potest cognoscere sine phantasmate, non tamen sine specie intelligibili. Similiter ergo responderetur, exemplum non tenere in cognitione valde supernaturali & elevata, etiam pro hoc statu, cum species non sint receptae a phantasmatis, neque phantasmata conducant, sed impediant potius perfectionem cognitionis divinorum.

Incidentia
dubii re-
solutio.

Sed quæres, utrum ista contemplatio, quæ est absque predicta conversione, necessario sit per species supernaturales infusas? Respondetur Auctores nostræ sententia, hoc tripliciter posse fieri, vel per infusionem aliquis luminis extrinseci, vel per infusionem specierum, vel per coordinationem specierum præhabitarum, vel etiam per infusionem specierum. De quo videri potest not. Philippi ad SS. Trinitatem in *Summa mystic. Theolog. loc. supra citato*.

Si rursum quæras, utrum in contemplatione supernaturali, quæ est secundum humanum modum, inveniantur etiam aliquando deputatio a phantasmatis, & a discursu intellectus? Respondetur, in qualibet existis contemplationibus, quæ sunt humano modo, dari quidem deinde ad cognitionem a discursu, quia licet semper in illis præcedat, cum tamen ad contemplationem pervenimus, cessat discursus, & succedit simplex veritatis intuitio, in qua consistit contemplatio. De quo D. Thom. 2. 2. quest. 120. art. 6. ubi communiter exponitur, & inter ceteros optime Suar. lib. 2. de oratione p. 10.

Quod verò attinet ad phantasmata, & formas imaginatas, dicendum est, quod in illa contemplatione, quæ fit per remotionem, non concipitur DEUS, vel res spirituales sub aliqua imagine, nec aut forma corporea, requiritur tamen cooperatio phantasia ad representandas illas formas, & imagines corporeas, quæ a DEO remouentur, dum remouentur ut docet D. Thom. 1. part. quest. 84. art. 7. ad 3. quod bene explicat not. Nicolaus a JESU MARIA in sua supra laudata *Elucidatione Theologica* 2. part. cap. 3. §. 1. Quia verò intellectus in ipsa contemplatione negativa, in qua potius dicendum est non cognoscere, venit ad

quamdam seclimem notitiam DEI, ut supereminens, incomprehensibilis, & excedens omnem cognitionem nostram, tunc aliqua cooperatio phantasia debet se intrinsecere, licet non ita sic perceptibilis, sicut est, quando cognoscitur DEUS per affirmationem. Et quia de istis cognitionibus sapientia loquendum est, operæ pretium erit aliquas questiones de variis DEI cognitionibus hic apponere. Sit igitur

QVÆSTIO VI.

An & quomodo DEUS possit a nobis naturaliter cognosci?

Cognitio nostri intellectus, vel est quidditativa, vel quoad an est. Cognitio quoad an est, dicitur illa, quæ cognoscitur aliquid esse in rerum natura, licet non cognoscatur expressè, & distinctè quidditas ejus. Cognitio verò quidditativa illa est, quæ cognoscitur clarè & distinctè tota rei essentia usque ad ultimum gradum, & differentiam, scilicet secundum genus proximum, & differentiam ultimam: in quo differt cognitio quidditativa propriè dicta a cognitione quidditativa (ut tenent communiter Auctores contra Scotum) quia ut cognoscatur utrumque quidditas rei, sufficit cognoscere saltem confuse quodcumque ejus essentiale prædicatum, quod non sufficit ad cognitionem quidditativam propriè dictam.

Rursum cognitio quidditativa, vel po. est esse abstractiva, vel intuitiva, vel comprehensiva. Abstractiva dicitur cognitio simpl. cit. in intelligentia, quia est cognitio essentia, abstrahendo ab ejus existentia, ac proinde non cognoscendo illam ut præsens est. Intuitiva appellatur cognitio visionis, quia est notitia rei ut existentis, & præsens est, ad quod requiritur, quod res non cognoscatur in alio cognito, sed in se per propriam essentiam, aut per propriam speciem, si illam habuerit. Comprehensiva denique est illa, quæ res tantum, & tam perfecte cognoscitur, quantum ipsa cognoscibilis est, ita ut cognoscatur omnes ipsius causæ tam intus, quam extrinsecus, omnes etiam ejus potentie, proprietates, & perfectiones, ac proinde quod cognoscatur tota, & taliter. Hoc supponitur.

Sit conclusio, DEUS non potest cognosci comprehensive ab ullo intellectu creato, sive naturaliter, sive supernaturaliter. Secundo. Non potest naturaliter cognosci intuitivè. Tercio. Nec etiam abstractivè cognitione propriè quidditativa. Quarto. DEUS quatenus unus potest cognosci aequali cognitione quidditativa confusa & imperfecta, quæ solum improprie dicitur quidditativa. Quinto. DEUS quatenus unus potest naturaliter cognosci quoad an est evidenter, & per demonstrationem. Sexto. DEUS quatenus Trinus, seu mysticum Trinitatis nullo modo potest naturaliter cognosci, etiam quoad an est.

Prima pars conclusionis est de fide, ut tenent communiter Thomistæ contra Vasquez ad 1. part. D. Thom. quest. 12. art. 7. Nec est cur immoremur in probatione illius. Secunda pars de cognitione intuitiva est tam de fide, de qua Thom. ite ad dictam questionem art. 4.

Tertia pars de cognitione abstractiva quidditativa est communis Thomistarum, & probatur primò, quia omnis cognitio, quam naturaliter habet

Cognitio
quid-
ditativa
& quoad
an est di-
stingen-
& pro-
prietates
declara-
tur.

Cognitio
quid-
ditativa
& quoad
an est
quomodo
differtant.

Triplex
datur co-
gnitio
quid-
ditativa, scilicet
abstractiva
intuitiva,
compre-
hensiva,
& quoad
illa sint
exponitur.

Deus ne-
quit cog-
nosci co-
prehensivè,
nec natu-
raliter,
nec super-
naturaliter,
nec cogno-
sci intuitivè.

Quomodo
cognoscitur
valens
abstractivè,
& quatenus
unus.